

Revisionsrapport

Ersättningar och arvoden till för- troendevalda Örkelljunga kommun

Rebecca Lindström
Revisionskonsult
November 2014

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1.	Bakgrund	1
1.2.	Revisionsfråga	1
1.3.	Revisionskriterier	1
1.4.	Avgränsning.....	1
1.5.	Metod.....	1
2.	Regelverk	2
2.1.	Kommunallagen	2
2.2.	Reglemente.....	2
3.	Iakttagelser	3
3.1.	Arbetsätt och systemstöd.....	3
3.2.	Finns det tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas?	3
3.3.	Finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras?	4
3.4.	Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut?	5
3.5.	Stickprov.....	6
4.	Revisionell bedömning.....	8
4.1.	Finns det tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas?	8
4.2.	Finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras?	8
4.3.	Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut?	8

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Den interna kontrollen är en del av kommunens övergripande styrsystem för att följa upp verksamhet och ekonomi. Syftet med den interna kontrollen är att bidra till att ändamålsenligheten i verksamheten stärks, att resurser nyttjas effektivt, att den finansiella rapporteringen är tillförlitlig och att lagar och regelverk efterlevs. Kommunstyrelsen har ett tydligt ansvar för uppföljning av den interna kontrollen genom kravet på uppsikt. Revisorerna ska pröva om den interna kontrollen är tillräcklig. Denna granskning inriktas på intern kontroll med avseende på utbetalningar av ersättningar och arvoden till förtroendevalda. Risken med felaktiga utbetalningar är att allmänhetens förtroende för det politiska systemet och dess förtroendevalda kan rubbas.

1.2. Revisionsfråga

Är kommunstyrelsens interna kontroll avseende utbetalningar av ersättningar och arvoden till förtroendevalda tillräcklig?

Följande kontrollmål ska bedömas inom ramen för denna granskning:

- Finns det tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas?
- Finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras?
- Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut?

1.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna för denna granskning har hämtats ur följande:

- Kommunallagen 4 kap 12-15 §§
- Kommunens interna regelverk, policys och beslut

1.4. Avgränsning

Granskningen omfattar ersättningar och arvoden utbetalda från Örkelljunga kommun perioden 2013-07-01 – 2014-06-30. Granskningen omfattar inte styrelsearvoden som avser kommunala bolag.

1.5. Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer med personalchef, redovisningschef, nämndsekreterare och personalhandläggare på personalenheten. Vidare har granskning av styrdokument och rutinbeskrivningar gjorts. Verifiering av riktlinjerna har gjorts genom stickprov av 20 utvalda utbetalningar under den aktuella perioden.

Rapporten har varit föremål för sakgranskning av berörd personal.

2. Regelverk

2.1. Kommunallagen

Enligt kommunallagens (1991:900) fjärde kapitel 12 § har förtroendevalda i kommuner och landsting rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som de förlorar på grund av uppdraget. Detta gäller dock inte förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller en betydande del av heltid. De är istället berättigade till årsarvode. Enligt 13 § i samma kapitel är det fullmäktige som skall besluta enligt vilka grunder ersättning enligt 12-12 b § skall betalas. Kommunfullmäktige får även enligt 14 § i kapitel 4 besluta att förtroendevalda i skälig omfattning skall få ersättning för resekostnader, arvode för det arbete som är förenat med uppdraget, pension samt andra ekonomiska förmåner.

2.2. Reglemente

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda ledamöter är huvudsakligen fastställda i dokumenten "Reglemente om ersättning till förtroendevalda 2011-2014" beslutad av kommunfullmäktige 2010-08-23, § 79 samt "Ersättning för förlorad pension till fritidspolitiker" 2002-09-16, § 117. Arvodena är uppdelade i fem huvudsakliga områden, årsarvode, sammanträdesarvode, ersättning för förlorad arbetsinkomst, ersättning för förlorad pensionsförmån och ersättning för förlorad semesterförmån.

3. Iakttagelser

3.1. Arbetsätt och systemstöd

I Örkelljunga kommun används lönesystemet Personec P. Systemet är ett tid-, bemannings- och lönesystem för offentlig verksamhet, där filer för utbetalning av löner genereras. För hantering av uppgifter om nämnder, styrelser och förtroendevalda använder kommunen Troman. I Troman registreras den förtroendevalde och dess uppdrag. Enligt intervju har Örkelljunga kommun inte lönemodulen till Troman vilket innebär att information inte kan läsas över till Personec P utan måste knappas in manuellt. Det är kanslienheten som ansvarar för informationen i Troman och personalenheten för informationen i Personec P. Örkelljunga kommun köper tjänsten som systemförvaltare till Personec P av Klippans kommun, vilka skickar in underlag till bl.a. pensionsförsäkringsbolag.

De intervjuade har lämnat följande beskrivning av hur rutinen kring hantering av de förtroendevaldas arvoden och ersättningar ser ut:

- Nämndssekreterare, ordförande eller mötesansvarig för mötesnärvaro och attesterar närvarolistan för ledamöterna samt för frånvarande ledamöter. På blanketten ”närvarolista - förtroendevalda” ansöks även ersättning för resor och förlorad arbetsförtjänst. I samband med attestering av blankett kontrolleras rimligheten i ersättningen av den som för mötesnärvaro.
- De förtroendevalda kan även lämna in blanketten ”ersättning till förtroendevald” om de har haft annan sammankomst. Mötesansvarig attesterar denna blankett och förtroendevald lämnar in blanketten till nämndsekreterare, assistent eller personalenheten.
- Med blanketterna som underlag registreras uppgifterna i lönesystemet av handläggare på personalenheten. Begärs ersättning för förlorad arbetsförtjänst skall ett intyg från arbetsgivaren styrka detta. Gäller det anställd personal i Örkelljunga kommun skall förtroendevald själv rapportera detta i Personec P.
- Månatligen skickas sedan en fil från det centrala lönesystemet till ekonomienheten som sköter utbetalningen av löner.

3.2. Finns det tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas?

I ”Reglemente om ersättning till förtroendevalda 2011-2014” behandlas ersättningar i form av fasta årsarvoden, sammanträdesarvoden, förrättningsersättning, resekostnadsersättning, traktamente och för förlorad arbetsinkomst. Vidare behandlas ersättning för förlorad semesterförmån, ersättning för förlorad pensionsrättighet samt resekostnader. Enligt reglementet utgår årsarvode med angivna procenttal av gällande prisbasbelopp samt uppdrag, vilka uppdateras årligen av personalenheten. Arvode för sammanträde eller förrättning utgår för tiden från sammanträdet eller

förrättningens början till dess slut. Dock utgår högst 10 gånger timersättning per dag. Ersättning för resekostnader och traktamente vid sammanträde utgår enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet.

I reglementet definieras olika maxgränser för arvodesersättning. Ordinarie ledamöter har fasta månadsarvoden. En förtroendevalds sammanträdesarvode kan maximalt uppgå till 1 710 kr per dygn under 2014. Vidare erhålls ersättning om högst 8 timmar per dygn, arbetstid utöver 8 timmar måste styrkas.

I reglementet finns även exempel på förrättningar som inom kommunen skall anses ingå i ordförandens arbetsuppgifter och täckas av årsarvode:

- Genomgång och beredning av ärenden med sekreteraren, föredragande eller annan anställd i anledning av sammanträden, besiktning, förrättning e dyl.
- Besök på förvaltningar för information, utanordning eller påskrift av handling
- Kontakter med medborgare o dylikt

Kommunfullmäktige har beslutat om "Ersättning för förlorad pension till fritidspolitiker" (2002-09-16, § 117), senaste ändringen genomfördes 2009-06-05. I dokumentet anges att förtroendevald erhåller en ersättning på 4,5 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Ersättningen utgår i form av årliga avgifter till pensionsförsäkring.

Personalenheten har upprättat ett dokument "Årsarvode m m – 2014" som schematiskt visar hur arvodena skall beräknas. Dokumentet är uppbyggt efter Nämnd, Uppdrag, Procent, Inkomstbasbelopp, Årsbelopp och Månadsbelopp. Vidare beskrivs vad som gäller om en förtroendevald tjänstgör som ordförande, vice ordförande, ledamot, timmarvode för överförmyndare, sammanträdesarvode, maximiersättning per dygn och valförrättare.

3.3. Finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras?

I dokumentet "Reglemente om ersättning till förtroendevalda 2011-2014" behandlas ersättningar för förlorad arbetsinkomst m.m. Till förtroendevald som vid sammanträde eller förrättning har förlorat arbetsinkomst ska ersättning utgå. Förtroendevald utan anställningsförhållande och som verkar som egen företagare erhåller schablonersättning motsvarande 0,25 % av gällande inkomstbasbelopp per timme. Ersättningen utgår för högst 8 timmar per dag (arbetstid utöver måste styrkas) och längst till och med den månad den förtroendevalde fyller 67 år. Den ersättningsgrundande årsinkomsten maximeras till 7,5 inkomstbasbelopp.

Grunden för rätten till ersättning är att den förtroendevalde faktiskt har förlorat arbetsinkomst. Således kan exempelvis pensionärer och studerande inte komma ifråga för förlorad arbetsinkomst. Förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller deltid överstigande 40 % har inte rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Vidare har det i Personalutskottet (2013-05-29, § 32) beslutats om "Tillämpningsanvisningar för förlorad arbetsinkomst för förtroendevalda". I anvisningarna anges att:

- Anställda inom kommunen inte behöver lämna inkomstuppgifter, däremot de som är anställda utanför kommunen ska lämna blankett från arbetsgivaren.
- Är den förtroendevald egen företagare (om ej schablon) skall intyg lämnas från skatteverket/revisor för taxerad arbetsinkomst. Arbetslöshet ska lämna intyg från A-kassan och vid skjukskrivning från Försäkringskassan.
- Vid förändringar skall ny anmälan lämnas in.
- Det är den förtroendevaldes eget ansvar att uppgifterna blir korrekt ifyllda.

I "Årsarvode m m – 2014" anges följande avseende ersättning för förlorad arbetsinkomst:

- Anställd: Faktiskt inkomstbortfall, maximal ersättning på 213 kr/timme (7,5 inkomstbasbelopp per år, 56 900 kr).
- Egna företagare: Schablon, maximal ersättning på 142 kr/timme (0,25 % av inkomstbasbelopp 56 900 kr) och för maximalt 8 timmar.

För att erhålla sammanträdesarvode och ersättning för deltagande i möten relaterade till uppdraget fyller de förtroendevalda i en blankett, "Ersättning till förtroendevald". I kommunen ersätts förtroendevalda för förlorad ordinarie arbetsförtjänst, antingen med ett schablonbelopp per timme, med ett maxbelopp eller med den inkomst man förlorar. De förtroendevalda skall styrka tiden och inkomstbortfalllets storlek med ett intyg från arbetsgivaren. För att ersättning ska utbetalas krävs att den förtroendevalde för varje förrättning yrkar på ersättning för förlorad arbetsinkomst. Ersättningen ska begäras senast sex månader efter sammanträdet/förrättningen.

3.4. Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut?

Alla uppgifter som rör de förtroendevalda finns i systemet Troman och Personec P. I systemet läggs uppgifter in om inkomst, anställningsinformation, uppdrag, årsarvode samt maxbelopp etc. Inrapporterade uppgifter skall enligt intervju stämma överens med arvodesreglementet. I Personec P räknas ersättningen ut som skall utgå utifrån inrapporterad information. Löpande uppdateras uppgifterna i systemen exempelvis vid förändring av inkomst, avslutad anställning, årliga uppräknings samt vid ny mandatperiod. Samtliga förtroendevalda är inlagda med "Anställning t o m" vilket innebär att vid ny mandatperiod kan inte utbetalning ske till de som inte har förtroendeuppdraget längre. I Personec P finns inbyggda kontroller som signalerar om flera ersättningar har begärts för samma dag, om avdrag för förlorad arbetsinkomst inte har rapporterats (gäller de som är anställda i kommunen), orimlighetskontroll på bruttolön mm.

För de förtroendevalda som inte är anställda av Örkelljunga kommun skall ett intyg från arbetsgivaren lämnas in som styrker lön. Alla som är anställda i Örkelljunga kommun har tillgång till Personec P där de själva gör avdrag för sitt uppdrag som förtroendevald. Den förtroendevalde skall fylla i vilken sysselsättning som den har vid tidpunkten för sammanträdet, arbetssökande, anställd i kommunen osv. När personalenheten lägger in uppgifter utifrån de ersättningsblanketter som lämnas in kontrolleras att rapportering gjorts i Personec P eller att intyg från arbetsgivare eller annan lämnats in. Arbetsgivaren ska intyga att ett löneavdrag har skett enligt ”intyg om ersättning för förlorad arbetsinkomst”. Kontroll av intygen för förlorad arbetsinkomst görs av personalkontoret. Blanketterna skickas till personalenheten för registrering och arkivering.

Det finns ett maxbelopp för utbetalning av ersättning, d.v.s. ersättningen kan vara mindre än den förlorade arbetsinkomsten. Vidare ersätts den förtroendevalde för semester och pensionsrättigheter som även det skall intygas av arbetsgivaren. Är den förtroendevalde anställd inom kommunen görs inte avdrag för detta utan det sköts inom kommunen.

Hanteringen av utbetalningen av de förtroendevaldas arvoden och ersättningar sköts av en handläggare på personalenheten. Uppgifterna på blanketten kontrolleras av två i kombination, dels av mötesansvarig men även av handläggare på personalenheten. Upplägg av uppgifter i Troman avseende de förtroendevalda görs av handläggare på kanslienheten och personalenheten erhåller uppgifter från kansliet som läggs in i Personec P. Det finns ingen efterkontroll av att inrapporterade uppgifterna som finns i systemet är korrekta. Vidare gör lönespecialisterna på personalenheten orimlighetskontroller av utbetalningarna och undersöker om något sticker ut.

3.5. *Stickprov*

Som ett led i granskningen har stickprov tagits för att kontrollera att utbetalningar av sammanträdesarvoden liksom ersättning för förlorad arbetsinkomst har skett med aktuellt belopp och utifrån godkända underlag. Verifiering har gjorts genom 20 utvalda ersättningsunderlag mot den uppgift om utbetalning som finns i Personec P under perioden 2013-07-01-2014-06-30.

Nedan redovisas en tabell över utfallet för de förtroendevaldas arvoden och ersättningar:

Arvodestyp (ex PO-pålägg)	2013	2014-01-01 -2014-10-31
Ersättning fasta arvoden	999,2	851,7
Ersättning för sammanträden	765,4	672,2
Ers förlorad arbetsinkomst	496,5	317,7
Ers utöver fast arvode*		191,6
Km-ers/pers. utlägg	144,2	182,6
Summa	2 405,2	2 215,8

*Avser arvoden vid 2014 års val

Enligt intervju är det nämndsekreteraren, ordförande eller annan mötesansvarig som ansvarar för att tidsangivelserna på arvodesblanketterna är samstämmiga.

Kontroller har skett inom samtliga nämnder och av följande:

- Årsarvoden enligt reglementet
- Reseräkningar – finns erforderliga underlag
- Förlorad arbetsinkomst, att det finns intyg och att rätt belopp betalats ut.
- Attest
- Finns anmärkning i blanketten om underlag saknas
- Att inte ersättning utgår för förrättningar som anses ingå i ordförandes arbetsuppgifter och skall täckas av årsarvode.

Vid granskningstillfället har inga avvikelser noterats, arvodena och ersättningarna för förlorad arbetsinkomst överensstämmer med reglementet. Genomgången visade inte heller på några avvikelser i form av datum eller sammaträdestid inkl. restid. Vidare har intyg från arbetsgivaren uppvisats som överensstämmer med utbetalningen, kvitto har tagits fram som sparas som bilaga till blanketten. Vidare har anteckningar gjorts om att intyg och kvitto inte har inkommit och därmed har ingen utbetalning gjorts. Genomgången visade också att ersättning inte har begärts för sammankomst som skall täckas av årsarvode. Alla stickprov har i granskningen varit attesterade.

4. *Revisionell bedömning*

I denna granskning har revisionsfrågan formulerats enligt följande: Är kommunstyrelsens interna kontroll avseende utbetalningar av ersättningar och arvoden till förtroendevalda tillräcklig?

Vårt svar är att Kommunstyrelsens interna kontroll av utbetalningar till förtroendevalda i huvudsak är tillräcklig. Vi bygger vår bedömning på att det finns styrande principer och riktlinjer som har beslutats av Kommunfullmäktige. Vidare finns tillämpningsanvisningar och system som stödjer utbetalningen.

Vi vill lämna följande kommentarer kring granskningens kontrollområden.

4.1. *Finns det tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas?*

Vi bedömer att det finns tydliga riktlinjer för hur ersättningar och arvoden till förtroendevalda ska beräknas. Vi grundar vår bedömning på att det finns, av Kommunfullmäktige, beslutade reglemente som styr ersättningsnivåerna för förtroendevalda och för förlorad pension. Vidare har personalenheten upprättat en lathund som schematiskt visar hur arvodena skall beräknas.

Sammantaget med riktlinjerna och de stickprov som tagits anser vi att utbetalning av arvoden och ersättningar är i enlighet med bestämmelserna.

4.2. *Finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras?*

Vi bedömer att det finns rutiner för hur ersättning för förlorad arbetsinkomst ska beräknas och kontrolleras. Detta då det i reglemente samt tillämpningsanvisningar finns beskrivet vilka ersättningsnivåer som finns samt hur de skall kontrolleras genom att intyg skall lämnas vid varje ansökan om förlorad arbetsinkomst.

Vi grundar även vår bedömning på att inga avvikelser har noterats vid hanteringen av ersättning för förlorad arbetsinkomst i de stickprov som tagits.

4.3. *Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut?*

Vi anser att det delvis finns ändamålsenliga rutiner och kontroller som säkerställer att rätt belopp betalas ut. I den rutin som finns avseende att hantera de förtroendevaldas ersättningsblanketter är minst två anställda vid olika enheter inom kommunen inblandade. Vi bedömer att den interna kontrollen till denna del är tillräcklig.

Det finns ett antal systeminbyggda kontroller i Personec P, exempelvis orimlighetskontroller, vilka stödjer processen. Dock sker inmatningen i systemet manuellt, vilket innebär en ökad risk för fel. Även att det endast är en handläggare som lägger in samtliga uppgifter om de förtroendevalda i systemet och håller det ajour. Det finns enligt uppgift ingen efterkontroll eller kontrollmoment i internkontrollplan som säkerställer att uppgifterna är korrekta. Då ett antal kontrollmoment är manuella rekommenderar vi att en rutin tas fram till nämndsekreterarna/mötesansvariga och personalhandläggare som tydliggör och beskriver vilka kontroller som bör utföras.

I granskningen har det framkommit att arbetssättet med de förtroendevaldas ersättningar är tidskrävande och innebär manuella registreringar som kan systematiseras. Enligt intervju finns moduler till systemet Troman som kan stödja och till viss del ersätta den manuella hanteringen. Vi rekommenderar Kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett sådant system.

Rebecca Lindström

Projektledare

Kerstin Sikander

Uppdragsledare